EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 22.9.2021.
COM(2021) 598 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE

Ažurirano izvješće o pojačanom nadzoru – Grčka, rujan 2021.

{SWD(2021) 273 final}

KONTEKST

Gospodarska kretanja i politike u Grčkoj prate se u okviru europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika i u okviru pojačanog nadzora u skladu s člancima 2. i 3. Uredbe (EU) br. 472/2013([1]). Primjenom pojačanog nadzora nad Grčkom([2]) potvrđuje se da Grčka treba nastaviti s provedbom mjera za uklanjanje uzroka ili potencijalnih uzroka gospodarskih i financijskih poteškoća i provoditi strukturne reforme radi potpore snažnom i održivom gospodarskom rastu.

Pojačani nadzor pruža sveobuhvatan okvir za praćenje gospodarskih kretanja i provedbu politika koje su potrebne da bi se zajamčio održiv gospodarski oporavak. Omogućuje redovito ocjenjivanje najnovijih gospodarskih i financijskih kretanja u Grčkoj te praćenje uvjeta financiranja državnog duga i ažuriranje analize održivosti duga. Pojačani nadzor ujedno je okvir za ocjenjivanje opće obveze prema Euroskupini koju je Grčka preuzela 22. lipnja 2018. radi nastavka i dovršetka reformi donesenih u okviru programa Europskog stabilizacijskog mehanizma i zaštite ciljeva važnih reformi koje su donesene u okviru programâ financijske pomoći. U tom kontekstu pojačani nadzor obuhvaća praćenje provedbe posebnih obveza za dovršetak ključnih strukturnih reformi započetih u okviru programa do dogovorenih rokova do sredine 2022. Te su strukturne reforme započete u šest ključnih područja: i. fiskalne i fiskalno-strukturne politike, ii. socijalna skrb, iii. financijska stabilnost, iv. tržište rada i proizvoda, v. Grčko društvo za imovinu i udjele te privatizacija i vi. modernizacija javne uprave([3]).

Ovo je jedanaesto izvješće o pojačanom nadzoru za Grčku. Temelji se na nalazima misije obavljene na daljinu 15. srpnja 2021. i redovitom dijalogu s grčkim tijelima. Misiju je vodila Europska komisija u suradnji s Europskom središnjom bankom([4]); Međunarodni monetarni fond sudjelovao je u kontekstu svojeg okvira praćenja nakon provedbe programa, a Europski stabilizacijski mehanizam u kontekstu svojeg sustava ranog upozoravanja i u skladu s Memorandumom o razumijevanju o radnim odnosima između Europske komisije i Europskog stabilizacijskog mehanizma od 27. travnja 2018. U ovom se izvješću ocjenjuje provedba obveza prema Euroskupini koje je Grčka preuzela u vezi s dovršetkom reformi do sredine 2021. Ovo izvješće nije povezano s pokretanjem sljedećeg skupa mjera razduživanja uvjetovanih politikama, koji bi se, u skladu s dogovorenim vremenskim rasporedom objave izvješća dvaput godišnje, mogao uvesti na temelju dvanaestog izvješća. Očekuje se da će dvanaesto izvješće biti objavljeno u studenome.

([1]) Uredba (EU) br. 472/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2013. o jačanju gospodarskog i proračunskog nadzora država članica europodručja koje su u poteškoćama ili kojima prijete ozbiljne poteškoće u odnosu na njihovu financijsku stabilnost, SL L 140, 27.5.2013., str. 1.

([2]) Provedbena odluka Komisije (EU) 2021/1279 od 28. srpnja 2021. o produljenju pojačanog nadzora za Grčku.

([3]) https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf.

([4]) Osoblje ESB-a sudjelovalo je u revizijskoj misiji u skladu sa svojim nadležnostima te je stavilo na raspolaganje stručno znanje o politikama financijskog sektora i ključnim makroekonomskim pitanjima, kao što su glavni fiskalni ciljevi i potrebe u pogledu održivosti i financiranja. Revizijskoj misiji prethodila je stručna misija koja je isto obavljena na daljinu od 1. do 7. srpnja 2021.

Obveze prema partnerima Euroskupine koje je Grčka preuzela u lipnju 2018., a koje su temelj za uvođenje dodatnih mjera za otpis duga, trebaju se ispuniti do sredine 2022., što znači da je Grčka ušla u završnu godinu tog dogovora. Iako su mnoge obveze ispunjene, misijom se nastojao pojasniti opseg obveza i rokovi za završetak reformi koje nisu dovršene.

OPĆA OCJENA

Gospodarstvo pokazuje znakove ranijeg oporavka nego što se očekivalo, iako je oporavak počeo kasnije nego što se planiralo. Nakon velikog pada od 8,2 % u 2020., realni BDP povećao se za 4,5 % u prvom tromjesečju i 3,4 % u drugom tromjesečju 2021. na tromjesečnoj osnovi, a to su potaknula ulaganja i akumulacija zaliha. Prema Komisijinoj ljetnoj privremenoj prognozi 2021., predviđeno je povećanje BDP-a za 4,3 % u 2021. i 6,0 % u 2022., uzimajući u obzir zamah u ulaganjima koji proizlazi iz plana za oporavak i otpornost te fiskalnih poticaja koje pružaju vladine mjere potpore. Fiskalna politika i dalje je akomodativna jer nadležna tijela nastavljaju pružati ciljanu i privremenu potporu gospodarstvu, među ostalim kao odgovor na katastrofalne požare koji su pogodili zemlju u kolovozu. Mjerama potpore zapošljavanju, prvenstveno iz instrumenta EU-a „za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji" (SURE), i dalje se podupiralo tržište rada i te su mjere, zajedno s ublažavanjem zdravstvenih ograničenja i ponovnim pokretanjem turističke sezone, potaknule daljnje smanjenje stope nezaposlenosti na 15,9 % u drugom tromjesečju 2021. u odnosu na 17,1 % u drugom tromjesečju 2020. Kampanja za cijepljenje i dalje napreduje, ali izgledi su i dalje neizvjesni, osobito s obzirom na nedavno znatno povećanje broja slučajeva bolesti COVID-19 tijekom ljeta, koje je posljedica širenja novih varijanti koronavirusa.

Nedavno doneseni plan za oporavak i otpornost imat će veliku ulogu u pomoći Grčkoj da iz pandemije bolesti COVID-19 izađe jača. Grčki plan za oporavak i otpornost bio je jedan od prvih planova koje je Vijeće službeno odobrilo 13. srpnja, nakon pozitivne ocjene koju je Europska komisija dala 17. lipnja. Grčka je 9. kolovoza primila isplatu od 3,96 milijardi EUR u okviru pretfinanciranja. Plan, u kojem su predstavljene mjere za mobilizaciju 17,8 milijardi EUR bespovratnih sredstava i 12,7 milijardi EUR u zajmovima, značajan je iskorak Grčke u nastojanju da savlada izazove s kojima se suočava. Sadržava mnoga ulaganja relevantna za klimu i potaknut će digitalizaciju te velik broj reformi koje se temelje na prošlim i tekućim aktivnostima. Grčka je bila i prva država članica koja je dovršila svoj sporazum o partnerstvu za programsko razdoblje 2021.–2027. Sporazumom o partnerstvu, koji je Komisija donijela 29. srpnja 2021., utvrđuje se strateško usmjerenje za provedbu ulaganja u iznosu većem od 21 milijarde EUR za potporu gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji Grčke.

Provedba reformi nastavila se prema planiranom rasporedu u nizu posebnih područja politike, a nekoliko je političkih obveza dovršeno u ovom razdoblju izvješćivanja. Posebno je potrebno napomenuti sljedeće:

- ostvaren je važan i znatan napredak kad je riječ o **privatizaciji**, osobito zaključivanjem transakcije za čuveni projekt Hellinikon i odabirom željenog ulagača za koncesiju za autocestu Egnatia te transakcije za Javno poduzeće za opskrbu plinom DEPA Infrastructure. Napreduje rad **Grčkog društva za imovinu i udjele** na pripremi ažuriranja njegova strateškog plana i ugovora o obavljanju usluga za društvo Athens Urban Transport Organisation.

- ljestvica dopunskih prihoda za **Nezavisno tijelo za javne prihode**, donesena u okviru desetog izvješća, uspješno je uvedena za velik dio osoblja, čime je ispunjena posebna obveza u području porezne uprave,

- unatoč velikim kašnjenjima u postupku javne nabave, nedavno je potpisan ugovor o potpunom uvođenju relevantnog informatičkog sustava za potporu **okviru za izdavanje dozvola za ulaganja**, čime je ispunjena ta posebna obveza.

- dodijeljen je ugovor za izradu **Nacionalnog portala za kodifikaciju i reformu grčkog zakonodavstva**, čime je zapravo zaključena ta posebna obveza. Ugovor ima dugu fazu provedbe od 36 mjeseci i financira se sredstvima EU-a putem nacionalnog strateškog referentnog okvira.

Ostvaren je dobar napredak i u drugim područjima obuhvaćenima posebnim obvezama, a grčka tijela obvezala su se osigurati provedbu u dogovorenim rokovima. Konkretnije:

- sveobuhvatan informatički sustav naplate za **poreznu upravu**, posebna obveza do sredine 2021., u fazi je testiranja i očekuje se da će se konačni sustav uspostaviti do kraja 2021., što je uglavnom u skladu s očekivanjima iz desetog izvješća,

- kad je riječ o zdravstvenoj i socijalnoj skrbi, **povrat sredstava**, tj. troškova iznad zakonski određene gornje granice za javnu potrošnju na lijekove i druge zdravstvene usluge koje se trebaju prikupiti od pružatelja zdravstvene zaštite, sada općenito napreduje u skladu s rasporedom, nakon kašnjenja uzrokovanog pandemijom. Grčka tijela napreduju u donošenju primarnog zakonodavstva o uspostavi programa osobne asistencije za osobe s **invaliditetom** koje se temelji na novom pristupu za procjenu invaliditeta na temelju sposobnosti za rad, a sekundarno zakonodavstvo donosit će se do kraja godine,

- kad je riječ o poslovnom i ulagačkom okruženju, nakon skupa propisa donesenih u travnju 2021., grčka tijela donijela su daljnje propise primarnog zakonodavstva u lipnju 2021. radi reforme **postupka izdavanja dozvola za gospodarske aktivnosti** u svim dogovorenim sektorima. To je pohvalan korak. Međutim, grčka tijela potiču se da ubrzaju donošenje ministarskih uredaba koje su nužne za provedbu zakona iz travnja i lipnja, što je potrebno kako bi se nove odredbe mogle potpuno primijeniti. Provedba plana djelovanja za dovršetak **katastarskog** projekta zadovoljavajuća je, uz umjerena kašnjenja u ratifikaciji karata šuma. Europske institucije pozdravljaju činjenicu da su nadležna tijela donijela novi katastarski zakon, čiji je cilj ubrzati izradu katastarskih karata i postupke prijenosa vlasništva. Nakon nedavne reforme rada očekuje se da će grčka tijela do početka 2022. predstaviti početni nacrt novog zakona o radu s ciljem da se pravna sigurnost i pristup pravu poboljša **pravnom kodifikacijom**.

- u području **pravosuđa** grčka tijela ostvarila su dobar napredak u pogledu posebne obveze o elektroničkoj e-prijavi u tekućem izvještajnom razdoblju. Grčki plan za oporavak i otpornost uključuje niz pozitivnih daljnjih mjera kojima će se dodatno ostvariti i proširiti ciljevi te reforme.

- kad je riječ o **borbi protiv korupcije**, grčka tijela predstavila su mjere kao odgovor na preostale preporuke Skupine država protiv korupcije (GRECO), što je posebna obveza, koje će se postupno provoditi do travnja 2022.

- nadležna tijela ostvarila su napredak i na glavnom planu za razvoj **Olimpijskog atletskog centra** (OAKA). Bit će potrebni daljnji napori kako bi se osiguralo da planovi za tu lokaciju jamče njezinu dugoročnu financijsku stabilnost.

Grčka tijela ostvarila su napredak u nizu širih strukturnih reformi pokrenutih u kontekstu pojačanog nadzora. Posebno je potrebno napomenuti sljedeće:

- parlament je u kolovozu 2021. donio novi sveobuhvatni zakon o **školskom obrazovanju**, koji će se primijeniti u tekućoj akademskoj godini 2021.–2022. Tom se reformom uvodi niz važnih inovacija u pogledu autonomije škola, organizacijskih promjena i evaluacije nastavnika.

- uz tehničku potporu Europske komisije, grčka tijela pripremila su detaljan akcijski plan za jačanje **postupka zapošljavanja javnih službenika**. Provedba plana pratit će se u okviru grčkog plana za oporavak i otpornost.

- Grčka tijela donijela su novu nacionalnu **strategiju javne nabave** za razdoblje 2021.–2025. s ključnim inicijativama kao što su digitalizacija postupaka javne nabave, uvođenje modernih alata i e-usluga te poboljšanje okvira upravljanja i kontrole.

- naposljetku, napredak koji grčka tijela ostvaruju u području **e-uprave** i dalje je stabilan, osobito kad je riječ o razvoju portala gov.gr koji je u tijeku i osiguravanju otpornosti sustava javnog sektora. Mjere u tom području poduprijet će se i u okviru grčkog fonda za oporavak i otpornost,

U nekim je područjima napredak bio sporiji nego što se očekivalo u desetom izvješću. Posebno treba napomenuti da nije došlo do promjena u pogledu **podmirenja dospjelih nepodmirenih obveza**. Ukupne nepodmirene obveze iznosile su približno 900 milijuna EUR, što je za gotovo 80 % više od ukupnog cilja za kraj srpnja (približno 500 milijuna EUR). To veliko odstupanje zabrinjava, posebno s obzirom na opširnu ponovnu procjenu ciljeva za podmirenje koja je provedena u okviru desetog izvješća. Zbog sadašnjeg kašnjenja cilj znatnog smanjenja nepodmirenih obveza koje nisu povezane s mirovinama, a koje su dospjele u lipnju 2021., bit će teško ostvariti čak i do kraja rujna. Pozivaju se grčka tijela da ubrzaju provedbu svih mjera koje olakšavaju podmirenje dospjelih nepodmirenih obveza i sprečavaju akumulaciju novih kako bi se izbjegla potencijalna daljnja odstupanja od dogovorenih ciljeva. Međutim, ohrabruje činjenica da provedba preporuka Grčkog revizorskog suda za podmirenje dospjelih nepodmirenih obveza teče prema planu i da su nadležna tijela utvrdila prijedloge za pojednostavnjenje određenih fiskalnih postupaka, a većina tih prijedloga donijet će se do listopada i prosinca 2021. Grčka tijela općenito su ostvarila velik napredak u području **reforme okvira za inspekcije**, ali u posljednjem preostalom elementu iz prioritetnih područja koja se prate u okviru pojačanog nadzora, tj. primarno zakonodavstvo i provedbene uredbe o inspekcijama u području zaštite okoliša, zbog šire okolišne reforme koja je u tijeku, došlo je do kašnjenja u odnosu na rok u svibnju 2021. koji je predviđen u desetom izvješću. Grčka tijela obvezala su se dovršiti reformu inspekcija do kraja listopada 2021. U području **pravosuđa**, rad na uspostavi jedinica unutar odjela JustStat napreduje sporije nego što se očekivalo i još nije objavljen poziv za podnošenje

ponuda za integrirani sustav vođenja građanskih i kaznenih predmeta. Nakon što je 2021. doneseno nekoliko važnih zakona o obrazovanju, sad se očekuje da će se zakon o **visokom obrazovanju** donijeti do kraja 2021., odnosno nešto kasnije nego što je predviđeno. U području zdravstva provode se centralizirani postupci javne nabave, ali je donošenje novog zakonodavnog okvira za nacionalno središnje tijelo za javnu nabavu u zdravstvu (EKAPY) odgođeno do sljedeće revizije. Revizija zakona o primarnoj zdravstvenoj zaštiti napreduje, iako se ključni elementi, kao što su selekcija i obvezna registracija pacijenata, još uvijek definiraju. Ostvaren je napredak i u zapošljavanju liječnika primarne zdravstvene zaštite. Grčka tijela obvezala su se dovršiti nacrt i dati ga na javno savjetovanje do sredine listopada.

Utjecaj pandemije na financijski sektor dosad je bio umjeren zahvaljujući mjerama koje su uvela grčka tijela i onima uvedenima na razni europodručja. Nastavlja se provedba dogovorenih mjera politike, ali napredak je ukupno sporiji od očekivanog. Udio neprihodonosnih kredita u prvom tromjesečju 2021. i dalje je iznosio 30 %, što je slično razini s kraja 2020., ali očekuje se da će se trend stalnog poboljšanja ponovno pokrenuti u sljedećim tromjesečjima zahvaljujući daljnjoj velikoj sekuritizaciji u okviru programa Heraklo. Početni znakovi koji proizlaze iz primjene novog **okvira za nesolventnost** provedenog u kontekstu desetog izvješća ohrabruju, ali još je prerano za ocjenu učinkovitosti novog okvira. Koncesijski postupak za uspostavu subjekta za prodaju i povratni najam za ranjive dužnike dodatno je odgođen i ne očekuje se da će se uspostaviti prije sredine 2022., ali to ne utječe na druge dijelove okvira za nesolventnost. Nastavila se obrada **neriješenih predmeta nesolventnosti kućanstava**, posebna obveza do kraja 2021., ali vjerojatno će trajati dulje nego što se ispočetka očekivalo zbog razdoblja od nekoliko mjeseci u kojima sudovi nisu radili zbog pandemije te zbog malog kapaciteta za obradu predmeta na nekoliko sudova. Kad je riječ o provedbi **elektroničkih dražbi** i drugih ovršnih postupaka, dobrodošli i važni koraci iz izmijenjenog (nacrta) Zakona o parničnom postupku stupit će na snagu kasnije nego što se očekivalo, 1. siječnja 2022., što je nepovoljno jer su prethodno dana jamstva da će Zakon stupiti na snagu do sredine rujna 2021. Nadležna tijela pokrenula su dodatne mjere za povećanje učinkovitosti određenih postupovnih aspekata elektroničkih dražbi u 2022. Kašnjenja u rješavanju **zaostalih aktiviranih državnih jamstava** nastavila su se u drugom tromjesečju 2021., zbog čega je cilj smanjenja zaostatka za 2021. revidiran i smanjen. Iako su nedavni podaci pokazali ohrabrujuće znakove ubrzanja, i dalje će biti teško ostvariti revidirane ciljeve. Europske institucije pozdravljaju donošenje sekundarnog zakonodavstva potrebnog za potpunu operacionalizaciju **okvira za odgođene porezne obveze** u srpnju 2021., kako bi se omogućila upotreba odgođenih poreznih obveza u slučaju gubitaka banaka, kao i činjenicu da će se relevantno primarno zakonodavstvo ubrzo izmijeniti kako bi se olakšale sekuritizacija i prodaja neprihodonosnih kredita.

Grčka tijela navela su da se niz posebnih obveza i drugih važnih reformi može ispuniti do dvanaestog izvješća. Konkretnije:

- kad je riječ o fiskalnim strukturnim reformama, provedba prve razine funkcionalne klasifikacije, posebna obveza do sredine 2021. u području **računskog plana**, napreduje prema planu i mogla bi se dovršiti na vrijeme do roka za donošenje proračuna za 2022. Sveobuhvatan informatički sustav naplate, posebna obveza do sredine 2021. u području **porezne uprave**, u fazi je testiranja i trebao bi postati potpuno operativan do kraja listopada 2021. Očekuje se da će se u studenome 2021. donijeti zakonodavstvo za provedbu velike reforme poreza na nekretnine (ENFIA) u 2022. sa širom osnovicom na temelju novih tržišnih vrijednosti poreza na nekretnine, što je posebna obveza.

- u području **energetike** s grčkim tijelima dogovorene su protumonopolske mjere. Njihovom uspješnom provedbom, donošenjem relevantnih regulatornih i korporativnih mjera, dovršit će se ova posebna obveza.

- očekuje se da će do listopada 2021. biti ispunjena i posebna obveza dovršetka integriranog sustava upravljanja ljudskim resursima u **javnoj upravi**, nakon nedavnog dovršetka povezivanja evidencija o svakom zaposleniku koje su prikupljene iz popisa javnih službenika te od jedinstvenog platnog tijela i odjela za ljudske resurse. Nadležna tijela dovršila su i procjenu postojećih kategorija privremenog osoblja i obvezala su se odrediti godišnju gornju granicu za privremeno osoblje do listopada 2021., koja će se primjenjivati od 2022. Europske institucije potaknule su grčka tijela da što prije dovrše postupak imenovanja stalnog tajnika za obrazovanje.

- unatoč manjim kašnjenjima, grčka tijela dobro napreduju s operacionalizacijom **portfelja strateških projekata** i **instrumenta za pripremu projekata**, koji će imati važnu ulogu u provedbi grčkog plana za oporavak i otpornost. Očekuje se da će ti subjekti biti potpuno operativni do dvanaestog izvješća, uključujući prvi program razvoja za ugovore od strateške važnosti i pokretanje natječajnog postupka za okvirne sporazume za konzultante na projektima koji se odaberu za razvoj u okviru instrumenta za pripremu projekata. Nakon stabilnog napretka ostvarenog proteklih mjeseci očekuje se da će grčka tijela donijeti i preostalo sekundarno zakonodavstvo koje je utvrđeno kao ključno za operacionalizaciju novog zakona o **javnoj nabavi**.

- započele su rasprave o budućnosti **Grčkog fonda za financijsku stabilnost**, što je posebna obveza. Očekuje se da će se zakonska izmjena, koja se odnosi na trajanje, upravljanje, strategiju prodaje i posebna prava Fonda, donijeti do listopada 2021. Napominje se da je postupak imenovanja zamjenika izvršnog direktora Fonda kasnio. Ključno je zadržati neovisnost Fonda i poštovati postupak odabira kako je utvrđeno zakonom.

U ovom se izvješću općenito zaključuje da je Grčka poduzela potrebne mjere kako bi ispunila svoje posebne obveze unatoč otežanim okolnostima uzrokovanima pandemijom. Grčka tijela ispunila su posebne obveze u raznim područjima, uključujući privatizaciju, poboljšanje poslovnog okruženja i porezne uprave te su ostvarila napredak u opsežnijim strukturnim reformama, među ostalim u području školskog obrazovanja i javne uprave. Europske institucije pozdravljaju blisku i konstruktivnu suradnju u svim područjima i potiču tijela da nastave s naporima te da ih prema potrebi pojačaju kako bi nadoknadila kašnjenja djelomično uzrokovana pandemijom, a posebno u pogledu reformi financijskog sektora i podmirenja dospjelih nepodmirenih obveza.

MAKROEKONOMSKA KRETANJA

Nakon velikog pada od 8,2 % u 2020., grčko gospodarstvo počelo se oporavljati u prvoj polovini ove godine. Realni BDP povećao se za 4,5 % u prvom tromjesečju i 3,4 % u drugom tromjesečju 2021. na tromjesečnoj osnovi (sezonski prilagođeno), a to su potaknula ulaganja i akumulacija zaliha. Rast potrošačkih cijena oporavio se u ljeto te je u kolovozu dosegnuo 1,2 %, nakon nekolika mjeseci pada. Kretanja u prvom djelu godine, iako su donekle odvojena od globalnih inflacijskih pritisaka uočenih u drugim državama članicama, prvenstveno se pripisuju utjecaju smanjenja PDV-a na cijene usluga. Mjerama potpore zapošljavanju i dalje se podupiralo tržište rada, unatoč velikom gospodarskom poremećaju koji je uzrokovala pandemija. Procjenjuje se da je 2020., zahvaljujući mjerama potpore

zapošljavanju koje se financiraju iz instrumenta EU-a za potporu smanjenju rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE), potporu dobilo oko 1,5 milijuna radnika u više od 200 000 poduzeća, a više od 600 000 radnika moglo bi dobiti potporu iz tog instrumenta u 2021. Nakon ublažavanja zdravstvenih ograničenja i ponovnog pokretanja turističke sezone, što je potaknulo stvaranje radnih mjesta, stopa nezaposlenosti u drugom tromjesečju 2021. smanjila se na 15,9 %, tj. 0,4 postotna boda ispod razine u prvom tromjesečju i više od jednog postotnog boda u usporedbi s prethodnom godinom. Ipak, nezaposlenost mladih povećala se s 32,8 % u prvom tromjesečju 2020. na 41,7 % u prvom tromjesečju 2021. (posljednji dostupni podaci). Glavni pokazatelji iz informacijskog sustava „Ergani" ukazuju na daljnje povećanje zaposlenosti u ljetnim mjesecima, što signalizira moguće smanjenje stope nezaposlenosti u sljedećem tromjesečju. Usporedno s tim, kampanja za cijepljenje i dalje napreduje, ali zabrinjava nedavno veliko povećanje broja zaraženih tijekom ljeta koje je posljedica nove delta varijante.

Prema Komisijinoj ljetnoj privremenoj prognozi 2021., predviđa se da će se BDP povećati za 4,3 % u 2021. i za 6,0% u 2022. Očekuje se da će se rast 2021. temeljiti na domaćim poticajima, odnosno zamahu u ulaganjima koji će proizaći iz plana za oporavak i otpornost te fiskalnim poticajima koje pružaju vladine mjere potpore. Iako se dolascima međunarodnih turista u ljetnoj sezoni, osobito u kolovozu, oporavio znatan dio gubitaka u usporedbi s razinama iz 2019., predviđa se da će prihodi od turizma ostati ispod razina iz 2019. Očekuje se da će se nastaviti pozitivan zamah izvoza robe, koji potiče njegova znatna otpornost u razdoblju pandemije. Predviđa se da će ukupna inflacija iznositi –0,4 % u 2021. i 0,5 % u 2022.

Nedavno donesenim grčkim planom za oporavak i otpornost trebala bi se ojačati buduća privatna i javna ulaganja. Očekuje se da će se planom poduprijeti gospodarski oporavak provedbom strateških ulaganja u području zelene transformacije, digitalne tranzicije, održivog i uključivog rasta te drugim mjerama za povećanje rasta. Prema najnovijim simulacijama službi Komisije, očekuje se da će se razina BDP-a povećati za 2,1–3,3 % do 2026., što je kombinirani učinak bespovratnih sredstava i zajmova. Takve simulacije ne uključuju mogući pozitivan utjecaj strukturnih reformi predviđenih planom, koji bi mogao biti velik. Rast će se podržati i novim ciklusom financiranja EU-a.

Izgledi su i dalje neizvjesni. Ključan čimbenik na nacionalnoj, ali i na međunarodnoj razini, bit će napredak u borbi protiv pandemije, osobito za oporavak turizma. Ponovno pokretanje turizma početkom svibnja potaklo je sektor, ali utjecaj toga djelomično je neutraliziran kasnim ublažavanjem ograničenja putovanja u najvažnijim zemljama podrijetla turista. Neizvjesna je i brzina oporavka privatnog sektora nakon isteka mjera potpore. Zato će trebati pažljivo planirati postupno ukidanje tih mjera kako bi se izbjegao strmoglavi pad i spriječio porast novih stečajeva. To se odnosi i na tržište rada i ukidanje odgovarajućih programa potpore tržištu rada, koje treba osmisliti s ciljem da se povećanje otpuštanja radnika zadrži pod kontrolom. Nedavno povećanje troškova proizvodnje i pojava uskih grla u lancima opskrbe povećavaju neizvjesnost izgleda za inflaciju. Vanjski geopolitički čimbenici i mogućnost ponovnog rasta migracijskih tokova dodatni su uzrok neizvjesnosti. S pozitivne strane, realizacija dijela kupnji odgođenih prethodne godine mogla bi dodatno potaknuti privatnu potrošnju, na što ukazuju visokofrekventni gospodarski pokazatelji.

FISKALNA KRETANJA

Grčka tijela i dalje pružaju pravodobnu, ciljanu i privremenu potporu gospodarstvu, čije se ponovno otvaranje odvijalo postupnije nego što se to pretpostavljalo u travnju.

Prema mišljenju Vijeća o Programu stabilnosti Grčke za 2021. mjere koje je Grčka poduzela 2020. i 2021. u skladu su s Preporukom Vijeća od 20. srpnja 2020.([5]) Mjere donesene do kolovoza 2021. i dalje su na snazi te se očekuje njihovo postupno ukidanje u sljedećem razdoblju. Sada se očekuje da će fiskalni trošak tih mjera dosegnuti 5,9 % BDP-a, odnosno 0,2 % više BDP-a u 2021. nego što je prethodno procijenjeno. U to je uključena nova mjera kojom se mlade odrasle osobe potiču na cijepljenje. Vlada planira nastaviti pružati potporu sljedeće godine, ali u manjem opsegu. Osim već najavljenih mjera smanjenja stope doprinosa za socijalno osiguranje i smanjenja poreza za socijalnu solidarnost za privatni sektor, koje su uključene u Komisijinu proljetnu prognozu za 2021., grčka tijela ujedno su odlučila 2022. proširiti primjenu nižih stopa poreza na dodanu vrijednost na određenu robu i usluge u određenim osjetljivim sektorima. Vijeće je u lipnju 2021. preporučilo da bi Grčka 2022. trebala iskoristiti Mehanizam za oporavak i otpornost za financiranje dodatnih ulaganja za potporu oporavku i istodobno provoditi razborite fiskalne politike i očuvati državna ulaganja([6]) .

Grčka tijela donijela su niz mjera pomoći i potpore kao odgovor na velike šumske požare u kolovozu. Krajem kolovoza 2021. grčka tijela donijela su dodatni proračun kojim se redovni proračunski rashodi povećavaju za 0,1 % BDP-a, a proračunski rashodi za javna ulaganja za 0,2 % BDP-a kako bi se financirale mjere kojima se pruža pomoć pogođenim kućanstvima, poduzećima i regijama. Procjenjuje se da će se javna potrošnja povećati za 0,3 % BDP-a 2021. i 0,1 % BDP-a 2022. zbog uvedenih potpora koje se sastoje od velikog broja mjera kao što su bespovratna sredstva i zajmovi, izuzeća od povrata uplaćenog predujma na subvencije za vrijeme trajanja pandemije, oslobođenje od plaćanja poreza na nekretnine (ENFIA) za razdoblje 2021.–2023., privremene suspenzije poreznih i dužničkih obveza te potpora pogođenim tijelima lokalne vlasti kako bi im se pomoglo u obnovi njihovih regija.

Grčka tijela najavila su 11. rujna 2021. paket dodatnih mjera. Većinom tih mjera produljuju se ili prilagođavaju postojeće mjere potpore. Točnije, stopa otplate svih „povratnih predujmova” (javna potpora poduzećima pogođenima pandemijom, raspodijeljena u obliku zajmova s uvjetnom subvencijom) dodatno će se smanjiti sa sadašnjih 50–100 % na 25–50 %, ovisno o stopi gubitka prihoda za svako poduzeće; program skraćenog radnog vremena („SYNERGASIA”) produljit će se do kraja 2021. i privremeni program subvencija obročnog plaćanja za dužnike sa zajmovima za primarno boravište koji su pogođeni koronavirusom (program „Gefyra”) produljit će se za tri mjeseca([7]). Kao odgovor na nedavno povećanje cijena električne energije najavljen je novi program subvencija kojim će se do kraja godine ponuditi popust od 30 EUR/MWh za prvih 300 kWh po mjesecu koji su potrošeni do kraja godine. Ta je mjera privremena i od nje će koristi imati sva kućanstva i poduzeća koja se koriste niskonaponskom strujom. Trošak tih mjera tek treba u potpunosti utvrditi i bit će

([5]) Preporuka Vijeća od 18. lipnja 2021. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Grčke za 2021., SL C 304, 29.7.2021., str. 33.–37.

([6]) Preporuka Vijeća od 18. lipnja 2021. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Grčke za 2021., SL C 304, 29.7.2021., str. 33.–37. Potrebno je napomenuti da je općom klauzulom o odstupanju, koja će biti aktivna i 2022., dopušteno privremeno odstupanje od proračunskih zahtjeva, pod uvjetom da se time ne ugrožava fiskalna održivost u srednjoročnom razdoblju. Prvotno je u ožujku 2020. aktivirana za 2020. i produljena do 2021., kako je navedeno u Godišnjoj strategiji održivog rasta 2021. Na temelju proljetne prognoze za 2021. Komisija je 2. lipnja zaključila da su ispunjeni uvjeti za nastavak primjene opće klauzule o odstupanju u 2022. i njezinu deaktivaciju od 2023. Nakon deaktivacije opće klauzule o odstupanju i dalje će se u obzir uzimati konkretna situacija u pojedinim državama članicama.

([7]) Za produljenje programa potrebno je odobrenje Komisije za izmjenu Odluke SA.58555.

uključen u Komisijinu jesensku prognozu 2021. Paket uključuje i mjere koje će imati fiskalni učinak u 2022. i ocijenit će se u kontekstu nacrta proračunskog plana za 2022.([8]) .

Donesen je novi program namire za nepodmirene porezne obveze i doprinose za socijalno osiguranje do kojih je došlo tijekom pandemije i do kraja lipnja 2021. Tim novim programom mijenja se već doneseni program namire koji se odnosi na otplatu odgođenih obveza za razdoblje od ožujka do lipnja 2020. U skladu s prethodnim sustavom poduzeća i kućanstva koja su bila izravno pogođena ograničenjima kretanja i prekidom ugovora o radu mogla su odlučiti žele li platiti svoje odgođene obveze u 24 obroka bez kamata ili u 48 mjesečnih obroka uz godišnju kamatu od 2,5 %. S obzirom na to da je pandemija trajala dulje nego što se očekivalo u trenutku izrade tog sustava i da se povećala akumulacija novih dospjelih poreznih i socijalnih dugova, grčka tijela odlučila su omogućiti dulji rok otplate tih obveza u okviru novog programa. Nakon te izmjene fizičke i pravne osobe koje ispunjavaju uvjete mogu otplatiti svoj dospjeli dug u najviše 36 ili 72 obroka. Slično kao i u prethodnom programu, osobama koje odaberu kraće razdoblje otplate neće se zaračunavati nikakve kamate. Kako bi se smanjio prosječan broj otplatnih obroka, minimalna mjesečna plaćanja za dugove iznad 1 000 EUR povećana su na 50 EUR.

Parlament je u rujnu 2021. donio reformu pomoćnog mirovinskog sustava, koja će stupiti na snagu 2022. uz ograničene fiskalne troškove u srednjoročnom razdoblju, ali sa znatnim dugoročnim fiskalnim učinkom. Nadležna tijela osnovat će novi javni mirovinski fond s kapitalnim pokrićem koji će djelovati kao mirovinski sustav s definiranim doprinosom za pomoćne mirovine. Novi sudionici na tržištu rada([9]) automatski će se upisivati u taj novi fond, dok će zaposlenici koji su već u sustavu indikativnih programa utvrđenih doprinosa i koji su mlađi od 35 godina moći birati žele li sudjelovati u novom fondu ili ostati u postojećem sustavu. Fiskalni troškovi reforme u kratkoročnom razdoblju odražavaju preusmjeravanje budućih doprinosa novih zaposlenika prema akumulaciji kapitala u novom fondu, čime se stvara manjak prihoda koji će se morati pokriti javnim sredstvima. Očekuje se da će se tijekom sljedećeg desetljeća moći upravljati tim troškovima (0,1–0,2 % BDP-a godišnje) i da će se oni moći pokriti postojećim zaštitnim slojevima u socijalnom proračunu. Međutim, očekuje se da će se trošak reforme s vremenom povećati i da će sedamdesetih godina ovog stoljeća dosegnuti vrhunac od oko 1 % BDP-a godišnje. Trošak ovisi o udjelu sadašnjih zaposlenika osiguranih u postojećim dopunskim fondovima koji će se odlučiti preseliti u novi fond, dok će utjecaj na razinu duga opće države ovisiti i o investicijskoj strategiji tog fonda i njegovoj sektorskoj klasifikaciji([10]).

Fiskalni rizici i dalje su znatni i uglavnom su povezani s razvojem pandemije i sudskim odlukama koje tek trebaju biti donesene. Dodatni fiskalni troškovi mogli bi nastati zbog daljnjeg produljenja mjera ograničavanja širenja zaraze i s time povezane fiskalne potpore ako se pandemija nastavi razvijati. Drugi rizici proizlaze iz mogućnosti da se jamstva izdana u okviru mjera potpore aktiviraju u nadolazećim godinama. Dodatni rizici povezani su sa sudskom odlukom o retroaktivnoj isplati mirovina koja još nije donesena. Nakon presude

([8]) Prema podacima iz Komisijine proljetne prognoze za 2021. očekuje se da će primarni deficit koji se prati u okviru pojačanog nadzora dosegnuti 7,3 % BDP-a 2021. i 0,5 % BDP-a 2022., što je u skladu s predviđanjima nadležnih tijela. Grčki parlament donio je u srpnju 2021. i srednjoročnu fiskalnu strategiju koja je u skladu s Programom stabilnosti podnesenim u travnju 2021.

([9]) Novi sudionici na tržištu zaposleni u sektorima koji su već obuhvaćeni postojećim pomoćnim indikativnom programom određenih doprinosa.

([10]) Ako se klasificira u okviru sektora opće države, učinak na javni dug bio bi manji jer bi se udjeli fonda u grčkim državnim obveznicama konsolidirali unutar opće države.

Državnog vijeća iz srpnja 2020. grčka država retroaktivno je isplatila 1,4 milijarde EUR mirovina, ali je odbila priznati sva preostala potraživanja koja se odnose na sezonske bonuse i dopunske mirovine. Odluka Državnog vijeća, koja još nije donesena, o retroaktivnoj isplati naknade za smanjenja dopunskih mirovina i sezonskih bonusa mogla bi dovesti do daljnjih znatnih isplata ako sud donese odluku u korist umirovljenika. Osim toga, sudski postupci koji su u tijeku protiv društva za upravljanje državnim nekretninama (ETAD) i dalje predstavljaju fiskalne rizike. Naposljetku, još nije donesena odluka o klasifikaciji subjekta za prodaju i povratni najam za nekretnine u vlasništvu ranjivih dužnika. Ako se taj subjekt klasificira kao subjekt opće države, to bi dovelo do znatnih fiskalnih troškova tijekom faze prije početka poslovanja subjekta.

DRŽAVNO FINANCIRANJE

Gotovinske rezerve i dalje su velike jer država uspješno nastavlja svoj program izdavanja obveznica. Prinosi na državne obveznice u odnosu na njemačke obveznice dodatno su se smanjili i iznose oko 100 baznih bodova za desetogodišnje razdoblje od sredine svibnja 2021. Povoljne uvjete financiranja podupire i akomodativna monetarna politika Europske središnje banke, uključujući njezin hitni program kupnje zbog pandemije. Grčka je od travnja 2021. više puta iskoristila mogućnosti koje pruža tržište kapitala. U svibnju je prikupila 3 milijarde EUR izdavanjem nove petogodišnje referentne državne obveznice. Postignuti prinos bio je 0,17 %, s kuponom od 0 %. Obje te vrijednosti najniže su vrijednosti ikad ostvarene grčkom obveznicom za to dospijeće. U lipnju su ponovno otvorene knjige upisa za desetogodišnje obveznice iz siječnja 2021. te je prikupljeno 2,5 milijardi EUR s prinosom od 0,89 %. Aktivnost izdavanja nastavljena je u rujnu ponovnim otvaranjem knjiga upisa za petogodišnje i 30-godišnje obveznice. Agencija za upravljanje javnim dugom prikupila je od tih izdanja 1,5 milijardi EUR (0,02 % prinosa), odnosno 1 milijardu EUR (1,675 % prinosa). Grčka država već je premašila svoj izvorni plan izdavanja za 2021. te je na otvorenom tržištu prikupila 14 milijardi EUR. Osim toga, u svibnju je Grčkoj isplaćeno otprilike 2,5 milijardi EUR zajmova iz Europskog instrumenta za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji. Gotovinske pričuve opće države početkom srpnja 2021.([11]) iznosile su oko 34 milijarde EUR. Nadalje, Grčka je u kolovozu 2021. primila 4 milijarde EUR pretfinanciranja u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost.

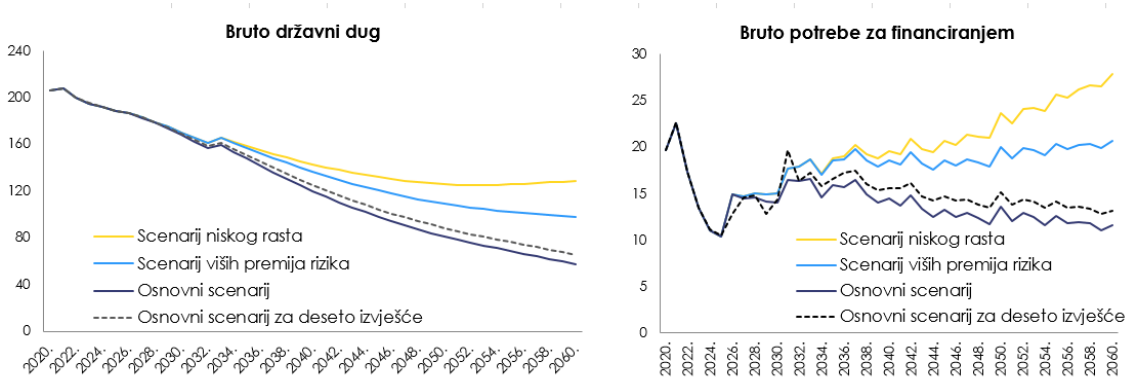
ANALIZA ODRŽIVOSTI DUGA

Ažurirana analiza upućuje na to da su rizici za održivost duga uglavnom ostali isti kao i u desetom izvješću. Slično procjeni iz desetog izvješća, trenutačna ažurirana analiza upućuje na to da su kratkoročni rizici za održivost duga i dalje ograničeni. Rizici su dugoročno značajniji u scenarijima „niskog rasta” i „viših premija rizika”. Analiza održivosti duga i dalje se temelji na Komisijinoj proljetnoj prognozi i ažurirana je novim informacijama o terminskim stopama i izdanjima koja su realizirana od posljednjeg izvješća. Osnovni scenarij neznatno se poboljšao u usporedbi s desetim izvješćem zbog dodatnog smanjenja grčkih terminskih stopa od sredine kolovoza, dok su alternativni scenariji uglavnom ostali nepromijenjeni jer su se predviđanja nerizičnih kamatnih stopa tek neznatno promijenila. U osnovnom scenariju dug se smanjuje na 57,6 % BDP-a do 2060., dok su bruto potrebe za

([11]) Saldo računa gotovinske rezerve i dalje iznosi 15,7 milijardi EUR. Račun gotovinske rezerve sastoji se i od isplata u okviru programa Europskog stabilizacijskog mehanizma i namijenjen je servisiranju duga. Grčka može iskoristiti taj iznos i u druge svrhe, nakon što to odobre upravljačka tijela Europskog stabilizacijskog mehanizma.

financiranjem dugoročno i dalje ispod 15 % BDP-a. Prema scenariju viših premija rizika dug se smanjuje na 97,6 % BDP-a do 2060., dok bruto potrebe za financiranjem prelaze oko 20 % BDP-a od kraja pedesetih godina ovog stoljeća. U scenariju niskog rasta ne dolazi do stabilizacije razina duga, a bruto potrebe za financiranjem trajno premašuju 20 % BDP-a od kraja četrdesetih godina ovog stoljeća.

Grafikon 1.1.: **Rezultati analize održivosti duga**

Izvor: službe Komisije

KRETANJA U FINANCIJSKOM SEKTORU

Potrebe za rezervacijama povezane sa sekuritizacijskim transakcijama neprihodonosnih kredita dovele su do smanjene profitabilnosti banaka. Zbog toga su u prvom tromjesečju 2021. banke i dalje bilježile gubitke. Međutim, ohrabrujuće je to što su se povećali neto prihodi. Konkretno, tome su pridonijeli jednokratni prihodi od trgovanja povezani s portfeljem državnih obveznica, dok je neto kamatni prihod bio stabilan zbog nižih troškova financiranja uslijed visoke likvidnosti koju je omogućio rast depozita i znatno financiranje iz Eurosustava. Kad je riječ o dvjema sistemskim bankama, rezultatima su pridonijeli i niži troškovi rizika jer su one počele ostvarivati koristi od prodaje svojih neprihodonosnih kredita. Istodobno su im se povećali operativni troškovi zbog određenih jednokratnih troškova restrukturiranja. Ako se isključe ti troškovi, ostali operativni troškovi su se smanjili, što je odraz nastojanja banaka da smanje broj svojeg osoblja i podružnica. Očekuje se da će neto kamatne marže i dalje biti izložene pritisku zbog niskih kamatnih stopa i očekivanog restrukturiranja bilance. Na izglede za profitabilnost u drugoj polovini 2021. stoga će utjecati i. sposobnost banaka da dodatno smanje svoje potrebe za rezervacijama, ii. gospodarska aktivnost koja će imati učinak na potražnju za novim kreditima i iii. sposobnost banaka da pronađu alternativne izvore prihoda. Daljnje smanjenje troškova i iskorištavanje digitalne tranzicije bit će dodatni važni izazovi u kratkom roku.

Kapitalna pozicija grčkih banaka na kraju prvog tromjesečja 2021. ostala je uglavnom primjerena unatoč gubicima zabilježenima zbog pandemije, restrukturiranju bilanci banaka i djelomičnom ukidanju prijelaznih bonitetnih usklađenja. Prosječne stope redovnog osnovnog kapitala i ukupnog kapitala banaka na konsolidiranoj osnovi iznosile su 13,6 %, odnosno 15,6 % rizikom ponderirane imovine. To podrazumijeva smanjenje u odnosu na prethodno tromjesečje i kraj 2019. (16,2 %, odnosno 17,3 %) jer su banke pojačano financirale rezervacije povezane s posljedicama pandemije i budućim

sekuritizacijama. Postupno ukidanje prijelaznih bonitetnih usklađenja([12]) i godišnja amortizacija odgođene porezne imovine koja je uglavnom obuhvaćena jamstvom u prvom tromjesečju 2021. privremeno su stvorili pritisak na ukupnu stopu osnovnog kapitala banaka. Unatoč tome, nedavno uspješno povećanje temeljnog kapitala dviju sistemskih banka u drugom tromjesečju 2021.([13]), zajedno s drugim mjerama za povećanje kapitala, omogućuje grčkim sistemskim bankama da nastave s ambicioznim strategijama smanjenja neprihodonosnih kredita. Istodobno, kratkoročno će možda trebati pomno pratiti poziciju kapitala nekih manje značajnih institucija s obzirom na to da pokušavaju riješiti i probleme povezane s velikim brojem neprihodonosnih kredita. Kad je riječ o minimalnom zahtjevu za regulatorni kapital i prihvatljive obveze (MREL), četiri sistemske banke prilagodile su svoju politiku izdavanja kako bi ispunile obvezujući privremeni cilj utvrđen za 1. siječnja 2022., što je vidljivo iz uspješnih izdanja u prvoj polovini 2021.([14])

Veza između države i banaka prošle je godine postala jača i stoga će je u budućnosti trebati pomno pratiti. I dalje raste već ionako velik udio odgođenih poreznih olakšica u kapitalu banaka i u prvom je tromjesečju 2021. dosegao 65 % redovnog osnovnog kapitala jer su kapitalne pozicije banaka izložene pritisku zbog troškova provedenih i budućih sekuritizacija kredita i smanjenih razina profitabilnosti. Nadalje, grčke sistemske banke postupno su povećale svoju izloženost domaćim državnim obveznicama sa 6,4 % njihove ukupne imovine na kraju 2018. na 10,1 % na kraju 2020.([15]), ali je povezani rizik zasad i dalje ograničen zbog udjela državnih obveznica klasificiranih po amortiziranom trošku([16]) i niske volatilnosti prinosa državnih obveznica zbog akomodativne monetarne politike Europske središnje banke. Osim toga, izloženost grčkih banaka njihovoj državi dodatno se povećava zbog državnih jamstava pruženih u kontekstu programa Hercules i mjera državne potpore povezanih s pandemijom bolesti COVID-19, dok država ima i vlasničke udjele u sektoru koje je stekla sudjelovanjem u prošlim dokapitalizacijama banaka.

Očekuje se da će se marginalno povećanje udjela neprihodonosnih kredita iz prvog tromjesečja 2021. zaustaviti u sljedećim tromjesečjima zahvaljujući daljnjim sekuritizacijama neprihodonosnih kredita u okviru programa Hercules. Nakon stalnih smanjenja 2020. udio neprihodonosnih kredita povećao se u ožujku 2021. na 30,3 % na pojedinačnoj osnovi te je i dalje najviši u europodručju. Razlog za to blago povećanje porast je broja novih statusa neispunjavanja obveza u prvom tromjesečju godine, posebno u portfelju kredita za poduzeća i potrošačkih kredita, pri čemu tri od četiri sistemske banke bilježe neto priljeve neprihodonosnih kredita u tom tromjesečju. Međutim, očekuje se da će se smanjenje razine loših kredita nastaviti od drugog tromjesečja te godine jer su do kraja lipnja 2021. službeno zaključene još tri transakcije u okviru programa Hercules, čime je

([12]) Ti prijelazni aranžmani odnose se na postupno uvođenje novih računovodstvenih standarda o umanjenju vrijednosti financijske imovine i na provedbu novih pravila na temelju kojih banke brže otpisuju neprihodujuće izloženosti, u skladu s Uredbom (EU) 2019/630 o izmjeni Uredbe (EU) br. 575/2013 i relevantnim nadzornim smjernicama.

([13]) Prvo izdanje u kojem je prikupljeno 1,38 milijardi EUR provedeno je u travnju 2021., a drugo u okviru kojeg je prikupljeno 800 milijuna EUR u lipnju 2021. To su bila prva povećanja temeljnog kapitala grčkih banaka od 2015.

([14]) Grčke banke su u prvoj polovini 2021. uspješno izdale instrumente dopunskog kapitala u iznosu od 500 milijuna EUR (u ožujku 2021.), povlaštene nadređene neosigurane instrumente u iznosu od 500 milijuna EUR (u svibnju 2021.) te instrumente dodatnog osnovnog kapitala u iznosu od 600 milijuna EUR (u lipnju 2021.).

([15]) Izvor: Grčka središnja banka, Pregled financijske stabilnosti, lipanj 2021.

([16]) Klasifikacijom svojih udjela državnih obveznica prema dospijeću (tj. po amortiziranom trošku), banke izoliraju svoju kapitalnu osnovu od mogućeg povećanja volatilnosti prinosa državnih obveznica.

ostvaren ukupni portfelj sekuritiziranih loših kredita od približno 17 milijardi EUR. Četiri sistemske grčke banke planiraju se riješiti dodatnih 24 milijarde EUR neprihodonosnih kredita do kraja 2021. tako da iskoriste nedavno produljenje programa Hercules. Njihov je cilj najkasnije u 2022. smanjiti stopu neprihodonosnih kredita na manje od 10 %. Uspjeh tih ambicioznih planova za smanjenje ovisi o nizu čimbenika, kao što su razmjeri priljeva novih neprihodonosnih kredita, budući gospodarski rast i ukupni tržišni uvjeti. U tom su smislu nadležna tijela u srpnju 2021. donijela dodatne izmjene mjerodavnog provedbenog zakona u nastojanju da se okvir programa Hercules prilagodi okolnostima nakon pandemije i da se njime uzme u obzir negativan učinak zdravstvene krize na povrate zajmova([17]).

Nakon isteka moratorija u početnoj procjeni utvrđen je umjeren negativni učinak na kvalitetu imovine, u skladu s očekivanjima banaka, ali i dalje postoje negativni rizici. Većina moratorija istekla je krajem 2020., uz neke ograničene iznimke koje su prvenstveno povezane sa sektorom ugostiteljstva. Početni rezultati upućuju na to da broj potencijalnih statusa neispunjenja obveza vjerojatno neće biti veći od početne procjene uključene u poslovne planove banaka za 2021. Trenutačno se otprilike polovina dužnika kojima istječe moratorij vratila na uobičajeni obrazac plaćanja, dok se neometan prelazak preostalih zajmoprimaca na uobičajeni obrazac plaćanja potiče (a) nizom strukturiranih proizvoda s fiksnom kamatom (*step-up* proizvodi) koje banke nude održivim klijentima koji imaju privremene poteškoće s otplatom i (b) dvama programima privremenih subvencija koje su nadležna tijela uspostavila za dužnike koji ispunjavaju svoje obveze ili restrukturirane dužnike pogođene krizom uzrokovanom koronavirusom (programi „Gefyra” i „Gefyra II”). Rok za podnošenje prijava za noviji od ta dva programa, koji je bio usmjeren na poslovne zajmove malih i srednjih poduzeća i stručnjaka, bio je krajem svibnja te je podneseno ukupno 40 314 zahtijeva, od čega je do kraja srpnja obrađeno 18 077 zahtjeva koji ispunjavaju uvjete, što odgovara iznosu od 6,5 milijardi EUR zajmova, koji se uglavnom otplaćuju prema utvrđenom planu plaćanja (84 %). Grčka tijela najavila su i ograničeno tromjesečno produljenje prvog programa, koje se odnosi na kredite osigurane dužnikovom nekretninom primarnog boravišta kako bi se omogućilo postupnije ukidanje programa za dužnike pogođene krizom uzrokovanom bolešću COVID-19. Međutim, negativni rizici povezani s razinama rezervacija banaka i dalje su prisutni jer bi se puni učinak pandemije na priljeve neprihodonosnih kredita mogao pokazati tek 2022. Razlog tomu je što krajem ove godine istječe većina *step-up* proizvoda i dva programa „Gefyra” te zbog očekivanog ukidanja raznih drugih programa državne potpore. Zbog toga postoji potreba za odgovarajućom i homogenom klasifikacijom i izdvajanjem rezervacija za kredite u okviru *step-up* rješenja kao i za daljnjim poboljšanjima unutarnjeg kapaciteta banaka za osiguranje održivog dugoročnog restrukturiranja kredita kako bi se proaktivno upravljalo takvim rizicima i osiguralo postizanje ambicioznih ciljeva smanjenja neprihodonosnih kredita.

Programi potpore za kredite nastavili su povećavati dotok kredita u gospodarstvo. U razdoblju od siječnja do lipnja 2021. 28 % novih kredita s definiranim dospijećem isplaćenih nefinancijskim društvima i 48 % kredita isplaćenih malim i srednjim poduzećima dodijeljeno je uz potporu instrumenata Helenske razvojne banke. Jamstveni fond za poduzeća pogođena krizom uzrokovanom bolešću COVID-19 od početka pandemije do kraja lipnja pomogao je osigurati 5,7 milijardi EUR u zajmovima. Fond će biti dostupan do kraja 2021., a očekuje se usmjeravanje dodatnih zajmova u iznosu od 0,8 milijardi EUR. U okviru programa „Tepix II”

([17]) Obustava ovršnih mjera za vrijeme pandemije utjecala je na sposobnost pružatelja usluga servisiranja kredita da naplate svoje kredite i stvorila potrebu za određenom fleksibilnošću s obzirom na to da se zakonodavnim okvirom predviđaju mjere ako se naplate ne odvijaju u skladu s predviđanjima iz poslovnih planova.

do kraja lipnja isplaćeni su zajmovi u iznosu od 2,1 milijardi EUR. Krediti nefinancijskim društvima nastavili su rasti, ali sporijim tempom. U srpnju 2021. godišnja stopa rasta neto kredita nefinancijskim društvima smanjila se na 4,1 % sa 6,7 % u travnju i 10,0 % u prosincu 2020., pri čemu je usporavanje rasta za velika poduzeća u potpunosti kompenziralo ubrzani rast za mala i srednja poduzeća jer su dvije velike otplate kredita za poduzeća u travnju utjecale na opće kretanje. Trošak kredita za nefinancijska društva ostao je u prvoj polovini 2021. na rekordno niskoj razini, za razliku od troškova kredita za poduzeća bez pravne osobnosti koji su bili znatno viši. Osim toga, povoljni tržišni uvjeti omogućili su najvećim grčkim nefinancijskim društvima da se u potrazi za dodatnim financijskim sredstvima izdavanjem korporativnih obveznica okrenu financijskim tržištima. Kad je riječ o kućanstvima, u srpnju 2021. godišnja stopa rasta kredita ostala je negativna i uglavnom nepromijenjena na –2,5 % u odnosu na kraj 2020., a troškovi su bili stabilno viši.

Grčki fond za financijsku stabilnost sudjelovao je u uspješnom povećanju temeljnog kapitala dviju sistemskih banaka. Fond je u drugom tromjesečju 2021. sudjelovao u prikupljanju kapitala dviju kreditnih institucija i time spriječio pretjerano smanjenje svojeg postojećeg udjela u tim institucijama. Istodobno, Fond je nastavio podupirati banke u njihovim dugoročnim strateškim planovima za savladavanje izazova povezanih s inovacijama i održivosti. Tijela zadužena za statistiku u nadolazećem će razdoblju procijeniti statističku obradu fiskalnog učinka dokapitalizacije. Postupak imenovanja zamjenika izvršnog direktora Fonda kasni. Ključno je zadržati neovisnost Fonda i poštovati postupak odabira kako je utvrđeno zakonom.